

A MUNKÁRÓL

(Kiegészítés egy szociológiai tanulmányhoz - K. A. 1974. III. 134-159. oldal)

Egyház és Ország

A jézusi célkitűzést jézusi közösségekben valósítjuk: a család, a csoport és a szövetség közösségeiben, tehát az Egyházban. Csak az Egyházban? A munkahelyen nem? Ebből a kérdésfelvetésből született meg ez a „kiegészítés”.

Jézus ajkán az „egyház” (ekklésia) csak két ízben szerepel. (Mt. 16,13; 18,17) Jézus egy „ország” (basileia) okán jött el közénk. A két szó jelentése azonos: mind a kettő követőinek összességét jelöli. De azért mégsem csupán szinonimák. Az „ország” mintha tágasabb fogalom volna. Úgy tetszik, hogy az „egyház” a Krisztusra nevelő közösség; az „ország” pedig jelenti az egyház tagjainak napi 24 órás életét. Ezt a 24 órát részben a fent említett jézusi közösségekben töltjük el, részben másutt. E „másutt” legjelentősebb – és nemcsak az ott töltött idő volumene miatt – eleme: a munkahely.

A földi Isten Országának teljességét az az emberiség jelenti, amelyben már elhalt mindaz, ami bűn. S a földi Isten Orzága ott valóság, ahol már átvette az irányítást a szeretet. Ha a Krisztusra nevelő közösség, az egyház tagjai szeretettől irányított magatartást tudnak vinni a munkahelyükre, ez a munkahely Isten Országává formálódhatik. Gondoljunk csak arra, hogy az evilági ország munkából és hatalomgyakorlásból áll; s az evilági ország „munka”-eleme mivoltánál fogva nagyon is összeegyeztethető az Isten Országával (KIO 131a). Hiszen a munka Istennek tetsző cselekedet, ha a szeretet jelenti a munkát végző ember számára a csúcserőért. Nem a Föld-meghódítás a szeretet. De az adás a szeretet, és nem lehet adni-szeretni föld-meghódítás nélkül. Jézus szeretet-tanár, szeretet-gyakorló és ácsmester volt. Pál szeretet-tanár, szeretet-gyakorló és sátor szövő volt. Bizonyosra kell vennünk, hogy a műhely, amelyben dolgoztak, nem selejtet termelt, és ugyanakkor ez a műhely egy darab Isten Orzága is volt.

Ahogy „párt” és „társadalom” viszonylik egymáshoz politikai értelemben, úgy viszonylik egymáshoz a jézusit hordozó „egyház” és „ország”. A „párt” hivatása formálni a társadalmat, az „egyház” hivatása a társadalmat Isten Országává formálni.

Az említett szociológiai tanulmány függelékeként az alábbiakban foglalom össze korábban már megpendített e tárgyú gondolataimat (K. A. 1975. II. 19-22. oldal).

10. A munkahely

10.1. A munkahely mint jézusivá formálható intézmény

Az emberi munka, a munkát-végzések döntő többségükben kollektívát, csoportot feltételeznek. Ilyen csoportokat alkot a tanári kar, egy iskolai osztály, a hivatalokban egy-egy iroda, ill. osztály, a gyárakban vagy a szállítómunkások körében egy-egy brigád. Ezeknél az alakulatoknál megvan a folyamatosság, a meg-nem-szűnni akarás, amely az egyik feltétele annak, hogy egy csoport közösség lehessen. Megvan a másik feltétel is, a cél. S a céllal együttjáróan megvan a hat közösségi dinamikai alkotóelem, aminek az alapján intézménnyé is minősül a munkacsoport. Belső rendje következtében s a termelési feladat egészébe beilleszkedése következtében a munkacsoport szervezetnek is minősül.

Nézzük meg a munkacsoport mivoltát a hat dinamikai alkotóelem nyomán. S kutassuk, jézusivá formálható intézménnyel van-e dolgunk.

10.1.1. Célkitűzés

A munkacsoport célja: termelés, szolgáltatás, ill. ezeket lehetővé tevő tanulás - tanítás. Akár terméket termelünk (pl. egy TV készüléket), akár szolgáltatunk (eladjuk a készüléket a vevőnek, elszállítjuk a lakására), tanítjuk vagy tanuljuk a TV-készítést, a munka mindig arra irányul, hogy valami használhatót, célirányosat hozzunk létre. Az érték, aminek a szolgáltatásban áll a munka: a bonum practicum, a praktikai érték, a valamire való hasznosságban rejlő „jó” (KI0 71c). E cél-megvalósítás a munkacsoportot alkotó személyek hasznos munkát végezni képes „hatalmán” fordul. E hatalmat „képességnek” szoktuk nevezni; s másodlagosan erre is vonatkozik az evangéliumi talentum-mina. Mivel nem a föld-meghódítás a csúcserték, ezért a munkaviszonyban kötelező időfelhasználási mennyiség határán belül igyekszünk maradni. De mivel a föld-meghódítás kikapcsolásával se élni, se szeretni nem tudunk, ezért a munkaidőt jól felhasználjuk és mennyiségben-minőségben a tőlünk telhető legjobbra törekszünk. Jó tanulók, és jó tanárok akarunk lenni, megbízható, jó termékeket és kifogástalan szolgáltatást akarunk nyújtani.

Megállapíthatjuk: a munkahely elsődleges, legbelső célkitűzése nem az együttdolgozó személyek egységére irányul, miként a család, csoport, szövetség jézusi intézményeinek a célkitűzése, hanem valami bonum practicum-ra.

Tegyük fel a kérdést: az egység jézusi célkitűzésének semmi szerepe sincsen a munkahely életében? Nagyon fontos a szerepe! Jelentős feltétele a sikeres munkavégzésnek. A jézusi ember számára a munkahely – határterület, ahol körbejár jót cselekedve és kellő s alkalmas időben bizonyosságot tesz Arról, aki odaküldte őt, hogy ennek folyamatként munkatársát meghívja Jézus tanítványának s magánbeszélgetések révén, majd egy jézusi csoportban Jézus tanítványává is formálja. Isten népének ez a munkahelyi szeretetmagatartása ugyanakkor erősíti a kohéziót a munka-kollektíva tagjai között. Ez a kohézió pedig nagyon fontos feltétele az optimális termelésnek. Ennek a kohézióknak birtokában lettek a koraközépkori bencés apátságok példamutató mezőgazdasági termelő üzemek. Ennek a kohézióknak erejében lettek az újkorban a jezsuita, piarista stb. iskolák a társadalom legkiválóbb oktatási intézményeivé.

A jézusi közösségek esetében meg kellett különböztetnünk az elsődleges, belső célt (az egységet) és a másodlagos, külső célt (kiáradás: gyermekek és más családokkal, csoportokkal egységbe kerülés). A munkahelyi közösségben az elsődleges cél analógiába hozható a jézusi közösségek másodlagos céljával (a termelés a kiáradással); s ugyanígy a munkahelyi másodlagos cél analógiába hozható a jézusi közösségek elsődleges céljával (egység az egységgel). Azonos-e ez a két egység? Lényegében igen. Intenzitásában viszont a munkahelyi egység kisebb, kevesebb. Kevesebb, mert a szeretetem által megszólított munkatársamtól nem feltétlenül kapok teljes értékű válasz-magatartást, s válasza csak annyi lehet, amennyi a közös munka akadálytalan végzéséhez szükséges. De a jézusi közösségben nevelődő embernek e válaszlehetőségtől függetlenül ugyanazt a felebaráti szeretetet kell a munkahelyére vinni, amely alapja a család - csoport - szövetség közösségein belül mutatott viselkedésének is.

10.1.2. Törvény

A fentebbiekben már ki is bontottuk a munkahelyi közösség erkölcsét. Etikailag helyes az, ami a jó célt segíti. A termelés – jó cél. A törvényünk tehát a munkahelyen ez: képességeim kamatoztatása és a felebaráti szeretet gyakorlása. Szolgálni akarni és nem uralkodni. Adni azt, amire a másoknak helyesen szüksége van. Nem bántani, bántást bántással nem viszonzni. Bántás esetén bocsánatot kérni tudni. Az engem bántónak készséggel megbocsátani. Úgy viselkedni, hogy a munka fárasztó hatását kiegyenlítse a „jó levegő”, a jókedv, amelyben, és amellyel munkánkat végezzük. A legpozitívabb szolgálatot tesszük ezzel az (ezenfelül még halászás-célú) magatartásunkkal az evilági országnak.

10.1.3. Funkció

Vannak számunkra betölthetetlen funkciók: mindazok ilyenek, amelyek az evilági ország „hatalom”- feléhez tartoznak. Ami a többi funkciót illeti, vállalásunkat az alábbi elvek határozzák meg: értenem kell hozzá, lehetőleg szívesen csináljam, adjon módot a funkció képességeim kibontakoztatására.

10.1.4. Szerepkör

A magamat érvényesíteni akarás, az érvényesülés – léttörvény. Az ambíció nélküli ember torz, megnyomorodott ember, aki az Isten Országának jézusi közösségeiben sem tudhat érőt produkálni. De ambíciómnak határt szab: a munkatörvényben megállapított (pl. napi nyolc órás) munkavégzési plafon (sátorszövési elvünk - KIO 52.67.129.), a hatalomtól érintetlennek maradni akarásunk. Idegen tehát tőlünk a létharcos magatartás, a stréberkedés, a felülérvényesülni akarás. Sőt, a fentiek következtében természetesnek tartjuk és elfogadjuk az alulérvényesülést is: nálunk képzetlenebb, kevésbé rátermett emberek irányítanak minket. Mindez nem jár személyiség-sérüléssel, ha az el nem fogadható pozíciókról, beosztásokról lemondva kreativitásra törekszünk. Magas beosztás nélküli alkotó munkára törekszünk, akár fizikai, akár szellemi jellegű pályán dolgozunk.

Vezető beosztásban (ha 3 szállítómunkás társamnak vagyok brigádvezetője – ez is vezető beosztás) alkalmazom a kollektív vezetés elvét. Megkérdem tőlük: Hogyan gondoljátok a feladat optimális megoldását? Azaz ugyanúgy kérdőmondat-technikával dolgozom, mint a jézusi közösségekben. Felszólító és kijelentő mondatokkal csak ellenérzéseket váltok ki. A kérdésemet követő megbeszélés után, a kollektív akarat megszületése után használok csak felszólító, ill. kijelentő mondatot: Tehát akkor így oldjuk meg feladatunkat. Fogjunk hozzá!

Vállalom a feladat felfelé visszautasításának kockázatát is. Megmondom tehát a főnökömnek: A kollektíva felfogásával ellenkezik a felülről, tőled kapott utasítás. Helytelennek találják. Én is annak találok. Ezt a módosítást javasoljuk. Ha nem módosítottok, akkor adjátok ki a parancsot nekik ti, magyarázzátok meg ti, én nem vállalom a parancstovábbadást! Így kell eljárnom, mert a rábízottak látásmódját és a kiadott feladatokkal való azonosulásukat semmibe venni – nem keresztény magatartás. Az ezt megkívánó vezető beosztások keresztény ember részéről elfogadhatatlan szerepkörök.

Ezzel az elvszerű magatartással valójában azt szolgálom, hogy minél több szerepkör lehessen jézusi emberektől is betölthető szerepkör. Nem csupán az olyannyira fontos egyéni ambíció meg-nem-nyomorodása céljából járok el így. Mindez a földi Isten Országá

megvalósulása szempontjából is igen jelentős. Ennek a magatartásnak erejében érvényesülhet a jézusi közösségek uralkodásmentesség-elve az evilági ország különböző munkahelyein. Csak így újulhat meg a Föld színe, csak így haladunk előre az állam (erőszak-szerv) elhalása felé. Csak így biztosíthatjuk, hogy a munkahelyről egyre nagyobb mértékben kiszoruljon a Sátán Országá s annak uralkodás-elve, amely embert nyomorító.

10.1.5. Szanktifikáció és szankció

Egy munkahely akkor válik Isten Országává, amikor a cél ellen vétő kéri a bocsánatot, s belső békével elfogadja az érte járó büntetést. Szanktifikációkkal, elismerésekkel és megdicsérésekkel igyekszünk a ránkbízott kollektívát célteljesítésre nevelni. Természetesen idegen tőlünk a célt háttérbe szorító opportunizmus. Nem az a vezérlő elvünk, hogy beosztottjaink szeressenek bennünket, hanem a munkahely elsődleges célja: a termelés. A cél ellen vétőkkel szemben alkalmazzuk a figyelmeztetés, szemrehányás, feddés magatartását is. A szankció ezenfelüli (jogi) formáit csak az előző formák teljes sikertelensége esetén alkalmazzuk. De a beosztottakra irányuló egyéni és édesapai-anyai jellegű-szeretetű foglalkozással a minimumra csökkentjük ezeket a jogi formákat. Ilyesféle stílusban vezetünk: Ha nem tudod magadévá tenni azt, hogy a munkaidő alatt itt kell lenned és teljesítened kell a rád eső feladatokat, akkor kérd ki a munkakönyvedet, mert felelős vagyok az elsődleges cél teljesítéséért, amit magatartásod lehetetlenné tesz. Nekem jelentenem kell a mulasztásaidat. Miért jöttél ide, ha nem vállalod, amit belépéseddel vállaltál?

De elsősorban szanktifikációra törekszünk. Bízunk ennek nevelő erejében. Ezt azzal is kifejezésre juttatjuk, hogy a panaszkönyveket dicséretkönyvekké igyekszünk átalakítani, ha pozitívumot tapasztalunk más vállalatokkal érintkezésünk során.

10.1.6. Köztulajdon

A jézusi ember a munkahely anyagi értékeit nem tekinti „Csáki szalmájának”. A jézusi ember átalakult tudatú ember, s a köztulajdon megbecsülését úgy tekinti, mint egyik feltételét annak, hogy az állam, az erőszak-szerv szükségtelenné váljék és így az immanens remény szociális aspektusa valósulhasson a köztulajdon megbecsülő, nem lopkodó magatartásunk által.

10.2. A munkahely, mint nem jézusi intézmény

A fentiekben előadottak fonákja rajzolja meg azt a munkahelyet, amely a maga benső (tehát Isten Országává válni tudó) természete ellenére a Sátán Országába tartozik. Soroljuk fel ezeket a Sátán Országát konstituáló fonákságokat.

A *cél* abszolutizálódik. A minél többet termelés csúcsertékké válik.

A *törvény* létrehozza a fenti cél szolgálatában a több pénzt keresni akaró és magamagát munkabarommá aljasító, a féktelen túlórázás és külön keresetekhez jutni akarás miatt magát egészségileg-idegileg tönkretévő ember amorális morálját, a Mammon-imádatot. Ez a Mammon-imádat hozza létre a fogyasztó ember torzalakját, aki csak a forinttal megvásárolható célokra törekszik, csak ilyen jellegű értékeket ismer. Ezzel a morállal tönkreteszti önmagát és családját is, amelynek pedig ezzel a magatartással „akar mindent megadni”.

A *funkció* tekintetében nem válogatós az imént megrajzolt embertípus. Egyetlen elv vezérli: minek ellenében adnak több pénzt? Óhatatlanul hatalmi jellegű munkaviszonyokat vállal.

A *szerepkör* vonatkozásában felülrévényesülésre törekszik. Ennek érdekében létharcos magatartást tanúsít s ellenséges, idegen erővé válik a társadalomban. Magatartásával féltékenységet, irigységet és gyűlöletet vált ki embertársaiból.

A *szanktifikációt* csak felfelé gyakorolja. Oldalirányban csak a „szövetséges” felé gyakorolja, a többiekkel szemben magatartása „fúrás” jellegű. Lefelé nem szanktifikációra törekszik, hanem hatalma tudatában hidegen érvényesíti a szabályokat s bátran szankcionál – létharcos magatartásának megfelelően.

A *köztulajdont* összezseréli a magáéval s a megszerzett uralkodás jellegű hatalom lehetőséget is ad neki erre az összezszerelésre. A csendőrök nem tartóztathatják le az alispánt; az alispán mondja meg a csendőröknek, hogy kire rakják a karperecet.

10.3. Tanulságok

Csak a „sátorszövő” ember képes teljes értékű társadalomszolgálatra. Csak az az ember képes a közjót szolgálni és munkájával, munkahelyi magatartásával előbbre vinni az immanens remény valóságának társadalmi aspektusát, akinek „hivatása” több mint a munkaviszony teljesítésének a 10.1.1-6 pontokban megmutatott nem-fonák formája.

Az idősebb, tehát a munkaetika szempontjából megnevelt keresztény nemzedék számára azt kell hangsúlyoznunk, hogy nem a „sátorszövény” a „hivatásod”. Viszont a fiatalabb, s nem egy ízben nagyon laza munkaetikájú fiatalabb nemzedék számára azt kell hangsúlyoznunk, hogy nincs „hivatás” becsületos „sátorszövény” nélkül. Azt tehát, hogy nem lehet Jézus tanítványa, aki nem igyekszik hibátlan ácsmunkát, hibátlan sátorszövetet termelni.

Végső fogalmazásunk talán ez lehetne: A becsületos sátorszövény – a szeretet kihagyhatatlan megnyilvánulása. Az, hogy „ne érhesse szó a ház elejét”, nem kevésbé fontos jézusi tett, mint a házastársi eggyé-levés, a gyermekek elfogadása és jézusivá nevelése, az éhezők és rászorulóknak anyagi támogatása, a jézusi tudomány tanulása és hirdetése, embertársaim istenhiány-nyomorának megszüntetése. Aki egyet is elhagy ezek sorából, az kétes értékűen építi az Isten Országát. A sátorszövény is építi az Isten Országát. Sátorszövény nélkül nem épülhet az Isten Ország.

1976

Megjelent: Karácsonyi Ajándék 1976, 5. kötet